

1

2

3

Ali ima Natura 2000 v primeru Volovje rebri kaj zob?

//Tomaž Jančar

1: Ljudje z močjo vam bodo verjetno povedali, da so vetrnice estetske mojstrovine, ki v nekultivirano pokrajino prinašajo novo kakovost. foto: Tomaž Jančar

2: Velikanski razkorak med eleganco in tehnično dovršenostjo vetrnice v zraku in razdejanjem na grebenu kraške gore na tleh. foto: Tomaž Jančar

3: Vetrnice ubijajo tudi netopirje. Tega Savijevega netopirja (*Hypsugo savii*) je ubila vetrnica številka 10 v verigi vetrne elektrarne Trtar-Krtolin nad Šibenikom, Hrvaška. foto: Tomaž Jančar

V temnejših časih in krajih človeške družbe šteje edinole moč. Pomenljiv je znani izrek hunskega poglavarja Atila: »Moje je vse, kar si lahko vzamem, in tisto, česar ne moreš obdržati, ni tvoje«. Če se je hotela človeška družba razviti, ji ni ostalo drugega, kot da razvije vladavino prava. V demokratičnih družbah to pomeni, da je pravo v službi ljudstva in da pravo omejuje tiste, ki imajo moč, da svoje moči ne uveljavljajo na račun pravic drugih članov ljudstva, ki te moči nimajo.

Ena od dragocenosti, po kateri ljudje z močjo prav radi posegajo, je ohranjena narava in zdravo okolje. Zato ni nujno, da narava in okolje vse bolj dobivata mesto med ustavno zagotovljenimi pravicami. V stari Evropi, kjer so naravo uničili do te mere, da je to postalo neudobno celo za prisilovnično okoljsko neobčutljive politike, je varovanje narave našlo mesto v različnih direktivah in doseglo svoj vrh v Naturi 2000.

Slovenija je postala članica Evropske unije pred slabimi tremi leti in zanima nas, kako se evropska Natura 2000 počuti pri nas na robu Balkana. Zanima nas, če ima Natura 2000 v naših razmerah kaj zob. Poglejmo si to na primeru Volovje rebri, kjer državno podjetje namerava postaviti vetrno elektrarno.

Preden nadaljujemo na kratko ponovimo, zakaj pri Naturi 2000 sploh gre. Natura 2000 je evropska mreža območij, ki je namenjena varstvu narave. Bolj natančno, namenjena je ohranjanju ugodnega stanja tistih živalskih in rastlinskih vrst, ki so določene za vsako območje posebej. Natura 2000 območje ni nekakšen zaprti rezervat. Tu pravzaprav lahko počnemo vse, razen tistega, kar bi lahko prekomerno škodovalo kateri od varovanih vrst. Na primer, če so v nekem Natura 2000 območju med varovanimi vrstami velike ujede in če obstaja utemeljena bojazen, da bi vetrna elektrarna na neki lokaciji znotraj takega Natura 2000 ob-

močja lahko te ujede prizadela, potem vetrne elektrarne tam ni mogoče postaviti.

In zdaj nazaj k vprašanju o zobeh Nature 2000 pri nas. Najprej dobra novica. Natura 2000 ima tudi pri nas povsem spodobne zobe. Dokaz: deset od načrtovanih 43 vetrnih stolpov na Volovji rebri je investitor načrtoval znotraj oziroma na sami meji Natura 2000 območja Snežnik-Pivka. In teh deset vetrnic ni šlo skozi. Agencija RS za okolje je odločila, da zaradi negativnega vpliva vetrnic na varovane vrste Natura 2000 območja, okoljevarstvenega soglasja ni mogoče izdati. In pika.

Sledi žal slaba novica. Ostrih zob Nature 2000 se je dobro zavedal tudi nekdanji okoljsko-energetski minister mag. Janez Kopač, sicer velik podpornik vetrnih elektrarn. Zato je aprila 2004, ko se je v Sloveniji opredeljevalo območje Natura 2000, znaten del Natura 2000 zob vizionarsko populil. To je storil tako, da je iz predloga Natura 2000 območij, ki ga je pripravila skupina strokovnjakov znotraj okoljskega ministrstva, dal izrezati območja, kjer je vedel za apetite ljudi z močjo. Tako so iz strokovnega predloga območij Natura 2000 izrezali dele IBA Pohorje zaradi načrtovanih smučišč, dele IBA Mura zaradi načrtovanih elektrarn in avtocest itd. Med izrezanimi območji je bila tudi celotna Volovja reber, 2640 hektarov prvovrstne narave. Pravzaprav skoraj celotna Volovja reber. Verjetno zaradi naglice so območje porezali površno, tako da je deset že omenjenih načrtovanih vetrnic ostalo na sami meji, ali pa le za nekaj metrov znotraj Natura 2000 območja. Za teh deset vetrnic Agencija RS za okolje torej enostavno ni mogla prižgati zelene luči. Je pa odločila, da za vetrnice, ki so načrtovane nekaj metrov zunaj meje Natura 2000 območja, ni ovir za izdajo okoljevarstvenega soglasja. Kaže torej, da ljudje z dovolj moči, tudi v razmerah vladavine prava znajo najti poti, da uresničijo svoje zamisli.

Vprašanje zdaj je, ali ima Volovja reber sploh še kaj možnosti za ohranitev. Tukaj odgovor ni jasen, saj se primer odvija precej po balkansko. Je pa jasno, da zakonito vetrne elektrarne na Volovji rebri ni mogoče postaviti. Tudi zaradi Nature 2000 ne.

Poglejmo, kako je s pravili za opredeljevanje Natura 2000 območij. Direktiva o pticah pravi, da je država dolžna v omrežje Natura 2000 vključiti vsa območja, ki sodijo med najpomembnejša v državi za katero od vrst s seznama Direktive. Pravila ne dopuščajo nobenega dvoma: edina merila, ki jih država sme uporabiti, so strokovna. Edino legitimno vprašanje je, ali območje sodi med najpomembnejša za vrste s seznama Direktive ali ne. Strokovna skupina na okoljskem ministrstvu je imela podatke, da je območje Snežnik-Pivka med najpomembnejšimi v državi, zato ga je tudi vključila v svoj strokovni predlog Natura 2000 območij. Volovjo reber bi minister legitimno lahko izrezal iz strokovnega predloga zgolj v primeru, če bi razpolagal s študijo, ki bi dokazovala, da območje Volovje rebri k pomembnosti območja Snežnik-Pivka ne prispeva nič bistvenega. Takšne študije minister Kopač ni imel.

Izrez Volovje rebri iz omrežja Natura 2000, ki je usodno zmanjšal možnosti za njeno ohranitev, je bil torej nezakonit. Pot za popravo napake sicer obstaja, vendar je precej dolgotrajna. Nad spoštovanjem evropskih Direktiv bdi Evropska komisija, ki je nekakšna vlada Evropske Unije. Če Komisija ugotovi, da katera izmed držav članic v Naturo 2000 ni vključila vseh območij, ki bi jih morala, proti takšni državi ukrepa. Najprej z vljudnim pismom s katerim povpraša po razlogih. Če to ne zaleže, sledi ovadba države pred Evropskim sodiščem. Sodišče potem praviloma razsodi, da je država kršila Direktivo, in ji naloži, da manjkajoča območja vključi v Naturo 2000. Težava je v tem, da za balkanske manire pri opredeljevanju območij Natura 2000 niso imune niti države stare Evrope, zato je vrsta na sodišču dolga in stvari gredo počasi. Gredo pa zanesljivo. Zato se mreža območij Natura 2000 v Evropi dograjuje iz leta v leto.

V DOPPS-u smo se dela že lotili. Skupaj s kolegi iz bruseljske pisarne BirdLife International in britanskega BirdLife partnerja RSPB smo oblikovali ad hoc delovno skupino. Pripravili smo dokument z jedrnato informacijo o proble-

mu izreza in ga posredovali na vrsto naslovov v bruseljskih uradih. Pismo ni bilo brez odziva. Pritegnilo je pozornost britanske poslanke Evropskega parlamenta Jacksonove, ki je nato zastavila pisno poslansko vprašanje Komisiji. V poslanskem vprašanju je med drugim vprašala, kako bo Komisija v primeru Volovje rebri ukrepala zoper Slovenijo. Odgovor, ki je sledil 7. decembra 2006, je podpisal komisar Dimas, se pravi sam evropski okoljski minister. V odgovoru Komisija med drugim zapiše, da bo od slovenskih oblasti zahtevala pojasnilo za izločitev Volovje rebri.

Evropska komisija torej za problem izreza Volovje rebri ve in namerava ukrepati. Ali bo ukrepanje pravočasno, da bo Volovja reber rešena pred degradacijo z vetrnicami, bomo videli.

Vseh zob Nature na Volovji rebri pa tudi ministru Kopaču ni uspelo populiti. Ostaja t.i. vprašanje daljinskega vpliva. Pravila Direktive o pticah namreč določajo, da so nedopustni tudi posegi zunaj Natura območja, ki bi lahko prizadeli ugodno stanje vrst znotraj njega. Takšen primer so npr. velike živali z velikimi teritoriji, ki segajo izven območja Natura 2000. Na Volovji rebri obstaja utemeljena skrb, da bodo vetrnice tik zunaj meje Natura območja prizadele planinskega orla in risa. Zob, ki je ušel pozornosti ministra Kopača, pa se je lotila izdreti Agencija za okolje. Pri odločanju o okoljevarstvenem soglasju je predpise o daljinskem vplivu preprosto ignorirala. Kot da jih ni, in to kljub temu, da smo jo nanje večkrat opozorili. Študijo o negativnem vplivu vetrnic na planinskega orla, ki jo je na Agencijo posredoval Zavod RS za varstvo narave so, kot kaže, enostavno izgubili – v obrazložitvi okoljevarstvenega soglasja ni omenjena niti z besedo. Puljenje tega zoba je torej skoraj uspelo. Okoljevarstveno soglasje je izdano, ni pa še pravnomočno. Sodišča zdaj obravnavajo dve tožbi, ki smo ju sprožili iz Koalicije za Volovjo reber. In obe imata dobre izgleda, da uspeta.

Kjer je volja, je moč, pravijo. Moči je bilo na Volovji rebri ves čas nepredstavljivo veliko. Vendar tudi volje ne manjka. V Koaliciji stavimo na ohranitev!

Članek je bil oddan pred izdajo gradbenega dovoljenja in preden je Komisija za preprečevanje korupcije objavila poročilo o korupcijskem značaju ravnanja okoljskih oblasti. ●

4: Pogled z gore Orlice proti otokom srednje Dalmacije. Orlice so še ena gora nad Šibenikom, kamor bodo ljudje z močjo postavili vetrno elektrarno.
foto: Tomaž Jančar